

Nr 199.

Godkänd av första kammaren den 27 maj 1915.
Godkänd av andra kammaren den 27 maj 1915.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion om ändrad lagstiftning rörande bevisning inför rätta.

(Lagutskottets utlåtande nr 36.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har av enskild motionär hemställts, att riksdagen ville för sin del antaga de av lagutskottet vid 1907 års riksdag tillstyrkta lagförslag rörande bevisning inför rätta, nämligen:

- 1:o lag om ändring i vissa delar av rättegångsbalken;
 - 2:o lag om ändrad lydelse av 5 kap. 1 § ärvdabalken;
 - 3:o lag om ändring i 14 kap. jordabalken;
 - 4:o lag om ändring i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar;
 - 5:o lag om ändrad lydelse av 49 § utsökningslagen; samt
 - 6:o lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 6 mars 1899 om handräkning åt utländsk domstol;
- eller, om detta yrkande icke kunde bifallas, att riksdagen måtte hos Eders Kungl. Maj:t begära framläggande av förslag i ämnet.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 14 saml. 81 häft. (Nr 199—200.)

Givetvis vore det av stor betydelse för rättsskipningen, att en lagstiftning i förevarande ämne snart komme till stånd. Densamma torde för övrigt vara väl ägnad att genomföras utan avvaktan på den stora rättegångsreform, som förberedes, men vars förverkligande, enligt vad processkommissionens ordförande uttalat, icke torde vara att emotse, förrän en ansenlig tidrymd förflutit. Det ovan omförmälda lagförslaget innehåller nämligen viktiga bestämmelser, som kunna förmodas i väsentliga delar bliva upptagna i en kommande processlag men på samma gång anknyta sig till gällande rätt, i vilken de äro avsedda att inpassas.

Det lagförslag, som motionären föreslagit riksdagen till antagande, har undergått noggrann granskning från sakkunnigt håll samt upprepade gånger godtagits av riksdagens båda kamrar. I likhet med vad 1908 års lagutskott gjorde gällande synes det emellertid riksdagen tveksamt, huruvida förslaget i sin nuvarande avfattning i alla sina detaljer står i överensstämmelse med de lagar, som tillkommit under de senare åren. Det omfattande lagstiftningsarbete, som ägt rum sedan lagförslaget utarbetades och sist var föremål för en mera ingående granskning, kan möjligen vid en närmare undersökning giva anledning till att jämkningar behöva företagas såväl i en eller annan av bestämmelserna i förslaget som även i andra lagar och författningar, som efter nämnda tid utfärdats. En närmare undersökning härav synes riksdagen böra överlämnas åt Eders Kungl. Maj:ts försorg, och vågar riksdagen härvid uttala den förhoppningen, att en dylik granskning måtte kunna verkställas utan större tidsutdräkt.

Att riksdagen redan nu skulle för sin del antaga förslaget har förty synts riksdagen mindre lämpligt.

Vid den tidigare behandlingen inom riksdagen har frågan om ändrade bestämmelser angående bevisning inför rätta och därmed sammanhängande ämnen av andra kammaren förknippats med en utvidgning av häradsnämndens befogenhet, vilken utvidgning vid upprepade tillfällen av kammaren gjorts till villkor för antagandet av lagförslag i ämnet. Ett så nära samband mellan dessa frågor, att de med nödvändighet böra samtidigt finna sin lösning, synes emellertid icke förefinnas. Lagfästandet av den fria bevisprövningens princip kan nämligen icke i och för sig anses påkalla ändring i domares och nämnds inbördes ställning. Redan nu gäller i praxis den grundsats, som i 1 § i förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. rättegångsbalken fastslås, att rätten på grund av alla skäl och omständigheter, som till stöd för parternas uppgifter förekommit, skall pröva vad i målet bör hållas för

sant. Förslaget har för övrigt bibehållit den gamla legala bevisteorins av mången, åtminstone tillförne, värderade bestämmelse, att »två vittnen vare om det, vari de sammanstämma, fullt bevis», men tillagt, vad med synnerligt fog även nu i praxis iakttages, att denna regel ej gäller »där omständigheter förekomma, som förringa tillförlitligheten av deras (vittnenas) berättelse». Däremot är av goda skäl den oformliga och på det stora hela taget betydelselösa bestämmelsen borttagen, att ett vittne skall gälla som halvt bevis. Förslaget innehåller i övrigt bestämmelser, som torde hava stor betydelse därigenom, att de fullständigare reglerna de särskilda bevismedlen och bilda en garanti mot att den fria bevisprövningen leder till godtycke.

Med vad sålunda anförts vill riksdagen icke hava uttalat någon mening i frågan om en eventuell utsträckning av lekmanneelementets inflytande inom häradsrätterna. Riksdagen vill endast framhålla, att detta spörsmål icke kräver sin lösning i samband med den fråga, som här närmast är föremål för behandling. Det står för riksdagen fullt klart, att frågan huruvida en utvidgning av nämndens befogenhet må under vissa förutsättningar äga rum, enligt sakens natur bör lösas i samband med den reform av domstolsorganisationen, som förberedes, och att avgörandet redan nu av denna fråga skulle innebära ett olämpligt föregripande av processlagskommissionens arbete.

Vid den av riksdagen förordade närmare granskningen skall måhända ock visa sig att vissa andra önskemål i fråga om en reform av bevisningslagstiftningen utöver dem, som tillgodosetts genom tidigare lagförslag, skulle redan nu kunna lämpligen tillgodoses.

Å andra sidan kan det tilläventyrs befinnas lämpligt att, såsom år 1905 även ifrågasattes, begränsa lagstiftningen till några särskilt viktiga spörsmål, detta oavsett den mening man kan hysa om angelägenheten att sammanbinda denna lagstiftning med en utvidgning av nämndens befogenhet. I sådant hänseende vill riksdagen särskilt framhålla de bestämmelser, som i förslaget till bevisningslag innehållas rörande parts skyldighet att tillhandahålla handling, om bevisning genom sakkunnige samt om bestämmande av skadeståndsbelopp vid saknad av fullständig utredning rörande skadans omfång. Behovet av lagbestämmelsernas fullständigande och modernisering i samtliga dessa punkter har för varje år med allt större styrka gjort sig gällande. Genom en lagstiftning på basis av förslaget i dessa delar skulle vår bevisrätt i mångt och mycket vinna i klarhet, fullständighet och stadga samt därutöver i vissa punkter erhålla en tidsenlig utveckling, som endast på lagstiftningsvägen står att ernå.

Med åberopande av vad sålunda anförts, får riksdagen hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t att — i ändamål att för tiden intill dess ny allmän rättegångsordning kan komma till stånd i görligaste mån avhjälpa bristen på tidsenliga stadganden rörande bevisning inför rätta — taga under övervägande, huruvida och i vad omfattning arbetet på en reform av bevisningslagstiftningen lämpligen bör återupptagas samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill övervägandet kan föranleda.

Stockholm den 27 maj 1915.

Med undersåtlig vördnad.
